

OPORTUNITĂȚI DE VIZIBILITATE A CERCETĂTORILOR USARB

OPPORTUNITIES FOR VISIBILITY OF USARB RESEARCHERS

Elena ȚURCAN¹

Abstract: În articol sunt reliefate inițiativele Bibliotecii științifice USARB în vederea implementării serviciului bibliometric pentru evaluarea calității producției științifice a USARB, precum și promovarea ei în Repozitoriul Instituțional Open Research Archive (ORA) USARB, crearea conturilor în Google Scholar, ORCID, Academia.edu și în Instrumentul Bibliometric Național.

Cuvinte cheie: servicii bibliometrice, evaluarea activității de cercetare, vizibilitatea publicațiilor, RI ORA USARB, Google Scholar, ORCID, Academia.edu, Instrumentul Bibliometric Național, Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Publish or Perish, eLIBRARY, Scopus, Web of Science

Abstract: The article highlights the initiatives of the USARB Scientific Library in order to implement the bibliometric service for the evaluation of the quality of USARB's scientific production, as well as its promotion in the Institutional Repository Open Research Archive (ORA) USARB, the creation of accounts in Google Scholar, ORCID, Academia.edu and in the National Bibliometric Instrument.

Keywords: bibliometric services, evaluation of research activity, visibility of publications, RI ORA USARB, Google Scholar, ORCID, Academia.edu, National Bibliometric Instrument, Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Publish or Perish, eLIBRARY, Scopus, Web of Science

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, ca parte integrantă a procesului educativ și de cercetare, are un rol deosebit de important în informarea și documentarea comunității universitare, fortificarea mediului informațional instituțional, formarea culturii informației a utilizatorilor săi. „Această misiune devine tot mai complexă, deoarece are loc redefinirea activității bibliotecilor, orientarea spre utilizatorul modern, interdisciplinaritatea obiectelor de studiu, accesul deschis la informație și la cercetarea științifică, depozitarea tuturor rezultatelor cercetărilor științifice în format electronic etc”. [1]

Aceste schimbări, impun crearea unor noi servicii de bibliotecă, învățarea și însușirea unor noi funcții, tehnici, procese de lucru de către bibliotecar. Un aspect esențial în activitatea bibliotecii moderne este evaluarea calității informației referitoare la cercetarea științifică și studierea laturii ei cantitative. Aspectele cantitative ale informației sunt măsurate cu ajutorul unor instrumente informatice speciale, aceasta fiind o preocupare a științelor: *bibliometria, scientometria, webometria, infometria, altmetria, viziometria*.

Timp de câțiva ani un obiect de cercetare al Bibliotecii Științifice este analiza scientometrică a rezultatelor cercetării științifice de la Universitatea bălțeană. În acest scop au fost inițiate proiecte, efectuate prezentări verbale la diferite activități științifice (conferințe, ateliere, mese rotunde etc.), publicate articole.

În articolul prezent sunt reflectate unele aspecte ale analizei subiectului în cauză.

¹ Bibliotecară, Biblioteca Științifică USARB, elturcan@gmail.com

Cercetarea științifică propriu zisă, precum și comunicarea rezultatelor cercetării au devenit destul de actuale dar și complexe în același timp. „Măsurarea vizibilității producției științifice a universităților prin metode scientometrice este un instrument fundamental în stabilirea valorii internaționale a unei universități dar și în evaluarea statistică a rezultatelor cercetării științifice și promovarea accesului deschis la informație”[2].

Începând cu anii 2010 bibliotecarii universitari efectuează diferite cercetări pentru a sublinia importanța deosebită și necesitatea promovării rezultatelor cercetărilor științifice ale USARB-ului. Rezultatele cercetărilor sunt regăsite în articolele colegilor (*Comunicarea științifică în mediul universitar: profesori; Performanța cercetării științifice a universitarilor bălțeni: studiu scientometric*) Ambele articole prezintă rezultatele sondajelor realizate de Biblioteca Universității privind comunicarea științifică în mediul academic. Rezultatele sondajelor au demonstrat că “profesorii universitari bălțeni posedă competențe și deprinderi adecvate în utilizarea instrumentelor digitale, punând accent pe importanța bibliotecii în asigurarea accesului la informație [3]

În anul **2013** este publicat articolul *Aplicarea indicilor sciento-bibliometrici în estimarea valorii cercetătorilor: S. Băncilă, P. Topală, E. Plohotniuc, M. Popa* în revista *Confluente bibliologice* din 2013, nr. 3-4, pp. 22-29.

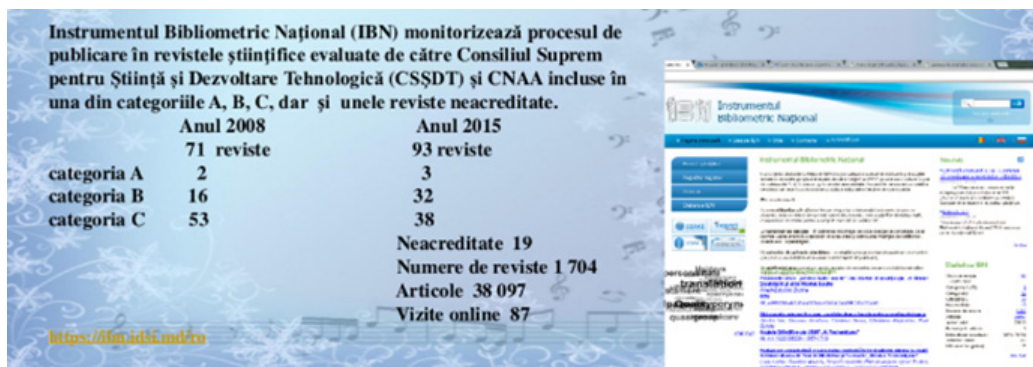
Această lucrare prezintă rezultatele unei investigații efectuate pentru a estima valoarea rezultatelor cercetărilor științifice a patru profesori de la Facultatea de Științe Reale, Economie și Mediul prin măsurare scientometrică. Au fost utilizați indicatorii de cantitate și calitate: numărul total de publicații, limba publicațiilor, participarea la evenimente științifice, numărul de citări, implementarea rezultatelor obținute în economie.

Citarea unei lucrări este cea mai obiectivă și onestă formă de estimare colegială de către comunitatea științifică a rezultatelor unei cercetări științifice (peer review). Posibilitățile de relevare a citărilor sunt variate. Mai multe softuri, baze de date oferă diverse modalități de descoperire a citărilor.

Performanța cercetării științifice a universitarilor bălțeni continuă să fie apreciată și în anul **2014**. Biblioteca Științifică a evaluat importanța contribuțiilor științifice ale profesorilor (4 la număr) de la patru Facultăți ale USARB, evidențindu-se cei mai citați autori și cele mai citate articole din 3 reviste universitare: *Artă și educație artistică; Limbaj și Context; Glotodidactică*. Pentru aceasta a fost utilizat softul Publish or Perish care calculează impactul cercetărilor și vizibilitatea în Internet prin Google Scholar.

În anul **2015**, cercetările scientometrice continuă. Biblioteca Științifică și-a propus să studieze impactul citărilor publicațiilor profesorilor de la Catedra Educație Artistică și Arte. (*Cercetătorii domeniului muzical-pedagogic pe itinerarul științific mondial*), în bază căruia s-au evidențiat cele mai citate articole din revistele universitare locale, naționale și internaționale: *Artă și educație artistică, Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte Plastice; Review of artistic education*, evidențiate în softul Publish or Perish. „Analiza presupune identificarea și prezentarea indicato-

rilor cantitativi privind publicațiile unui autor pe anii de publicare, domenii, tipul publicațiilor, sursele de publicare, citirile publicațiilor autorului”[4].

A urmat un studiu al cercetărilor de la Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, rezultatele cărui au fost prezentate la Conferința Științifică internațională „Tradiții și valori în formarea profesională a cadrelor didactice în învățământul preșcolar și primar: consacrată aniversării a 55-a de la fondarea Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte” cu genericul: *Facultatea Pedagogie, psihologie și educație muzical-artistică bălțeană în circuitul științific mondial*. Din analiza datelor colectate și prelucrate am concluzionat că majoritatea cadrelor didactice au o atitudine sceptică referitor la publicarea lucrărilor pe Internet, cu excepția a 6 persoane active în mass media. Aceștia sunt doctoranzii, cointeresați în publicarea lucrărilor.

După conferință au fost organizate discuții cu profesorii Facultății, avînd drept subiect importanța RI ORA USARB în susținerea cercetării științifice în Universitate și vizualizarea rezultatelor în lumea academică mondială.

În anul următor, **2016**, a fost evaluată *Valoarea contribuțiilor științifice ale tuturor cadrelor didactice de la cele patru facultăți ale Universității, precum și a bibliotecarilor*. Scientometria poate fi un instrument deosebit de util pentru o selecție rapidă a valorilor științifice și o racordare a acestora la valorile europene în ceea ce privește cercetarea științifică fundamentală. A fost publicat un articol despre acest studiu scientometric, cu demonstrații despre calitatea contribuțiilor științifice ale profesorilor de la cele 4 facultăți ale USARB, evidențiindu-se citirile rezultatelor științifice obținute.

Crearea unui profil în Google Scholar (anul **2017**) pentru un cercetător universitar (ca variantă *Demo*) și studierea oportunităților oferite de acest instrument se regăsesc în cercetările: *Profesorul Ion Gagim pe itinerarul științific național și mondial și Instruirea și cercetarea muzicală din perspectiva serviciilor infodocumentare*. Aici sunt reflectate unele momente din evoluția educației și cercetării muzicale în Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți în concordanță cu sistemul de servicii infodocumentare, conexiunea și relaționarea bibliotecarilor cu cadrele didactice, studenții și cercetătorii de la Catedra de Artă și Educație Artistică timp de 40 ani. Căutările au fost efectuate în catalogul electronic PRIMO ExLibris, Re-

pozitoriul Instituțional ORA USARB, Biblioteca Digitală, unele posibilitățile de căutare în e-Library, determinându-se pentru prima dată factorul de impact al unei lucrări, a unei reviste.

Ulterior Biblioteca a realizat studiul: *Publicații bălțene în directorii, baze de date, biblioteci deschise și platforme internaționale*: DOAJ, Springer, Zenodo, Open Library... și *Crearea profilului în Google Scholar, Determinarea indicilor scientometrici prin aplicarea softului Publish or Perish, folosirea unui program antiplagiat. Factorul de Impact (IF)*. Odată cu apariția posibilităților de cercetare prin Google Scholar, Biblioteca studiază și determină indicii scientometrici, factorul de impact, urmărirea referințelor bibliografice la propriile articole, vizualizarea productiei științifice a unei persoane, catedre, instituții; folosirea unui program antiplagiat.

În 2018, în cadrul Programului de formare profesională a bibliotecarilor și la ședințele catedrelor a fost oferită asistență cadrelor didactice și bibliotecarilor în vederea creerii profilurilor personalizate în baza de date Web of Science. Au fost deschise 23 profile.

A urmat un studiu comparativ al anilor (2016-2018) cu tema: *Vizibilitatea internațională a cercetătorilor USARB în anul 2018: analiză bibliometrică*, unde s-a prezentat valoarea contribuțiilor științifice ale profesorilor, colaboratorilor și BȘ a USARB, evidențiindu-se citările cercetate în Web of Science, Scopus, eLibrary, Google Scholar și Publish or Perish. Următorul studiu a fost *Universitarii bălțeni în Web of Science*. Prin Proiectul „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, parteneriatul dintre Norvegia și Moldova, BȘ USARB a oferit acces la baza de date Thomson Reuters Web of Science.

La prezentarea rezultatelor cercetărilor științifice ale universitarilor bălțeni în Google Scholar a contribuit din plin Biblioteca Științifică. La începutul anului 2018 doar 12 bibliotecari aveau profil în Google Scholar. Între timp, se propune deschiderea unui cont pentru fiecare bibliotecar. În luna iulie a aceluiași an este dezvoltată ideea proiectului instituțional: **Crearea profilului personalizat al universitarilor bălțeni în Google Scholar**.

Anul 2019 este cel mai bogat în activități. Studiul *Universitarii bălțeni în Google Academic: proiect instituțional* prezentat la conferința Colloquia Professorum, Tradiție și inovare în cercetarea științifică, ed. a IX-a, Sesiunea: Biblioteconomie și Științele Informării, prezintă rezultatele proiectului pentru perioada 22.08.2018-11.10.2018, în care au fost create 100 profiluri pentru cadrele didactice. În iunie 2019 pe pagina Web a BȘ a fost postat Chestionarul privind nivelul de participare a BȘ la informarea cercetătorilor și evaluarea rezultatelor activității științifice, proces care se bazează pe metode de măsurare bibliometrice / scientometrice <https://forms.gle/Ja1A9r7WACuLBiXB8>. Răspunsurile la următoarea întrebare : Dețineți profil personal în bazele de date scientometrice și instrumente de rețea de cercetare? Demonstrează că din 61 de respondenți dețin profil în: IBN - 57, 93%; WOS - 9, 15%; Scopus - 5, 8%; e-Library - 8, 13%; Google Scholar - 60, 98%; Publish or Perish - 56, 92%; ORCID/BASE - 54, 89%.

La întrebarea: Cum obțineți informația privind valoarea cercetărilor Dvs.? au fost primite următoarele răspunsuri: 55 sau 90% din 61 de respondenți demonstrează că informația referitor la valoarea cercetărilor personale este obținută cu asistența bibliotecarului și doar 6 sau 10% din respondenți se descurcă independent.

Bibliotecile universitare își asumă rolul activ în procesul de comunicare științifică prin oferirea serviciilor scientometrice.

Profesorii sunt deschiși pentru a înțelege importanța posibilităților oferite de Biblioteca Științifică în evaluarea publicațiilor. Mulți din ei recunosc că ajutorul Bibliotecii în această perspectivă este inevitabil și de preț. Pentru susținerea cercetătorilor Biblioteca propune **Servicii bibliometrice** disponibil: http://libruniv.usarb.md/index.php?option=com_content&view=article&id=36&Itemid=234&lang=ro.

În anii 2017-2022 au fost cercetate 22 dosare și prestate diverse servicii la cerere privind evaluarea cercetărilor științifice. (Tabela 1). În 2019 a fost înregistrată o cerere din România de la Dna Butiurca Doina, conf. univ., dr. hab. Univ. „Petru Maior”, Târgu Mureș, care a cerut informații despre citările individuale din sursele editate în Republica Moldova;

Tabela 1 Servicii bibliometrice: între anii 2019-2022

Anii	Dosare	Informații
2019	3	ȘREM 2
2020	7	ȘREM 5 ȘEPA 3
2021	10	FL 1 ȘEPA 3
2022	1	FL1

Datele din tabel sunt prezentate în ordine cronologică, ceea ce ne permite să constatăm că serviciile bibliometrice, oferite de Biblioteca Științifică sunt în creștere.

Tabele ne permite să constatăm și cele mai active facultăți în cercetare: ȘREM – 7, ȘEPA – 6, FL – 2.

Conturile din Google Scholar au fost înregistrate în Instrumentul Bibliometric Național (IBN). Din Google Scholar a fost selectat link-ul direct a paginii personalizate a profilului a circa 158 de universitari bălțeni.

În anul **2020**, BȘ USARB realizează o cercetare comparativă a anilor 2019-2020 în care sunt evaluate rezultatele cercetărilor științifice ale universitarilor bălțeni, utilizându-se instrumente scientometrice disponibile în acces deschis: Google Scholar, Publish or Perish, eLibrary, Web of Science.

Evaluarea produsului științific al universitarilor în circuitul științific mondial
(Indexul h) în baze de date scientometrice

2019/2020	USARB Indexul h	LITERE	ŞREM	ŞEPA	FDŞS	BŞ
		2019/ 2020	2019/ 2020	2019/ 2020	2019/ 2020	2019/ 2020
293/ 203 titulari						
138/199 cercetători		1,7 / 0,8	1,42 / 1,7	1,63 / 1,6	0,24 / 0,25	1,12 / 1,2
		1,7/1,8	2,03 / 2,1	2,0 / 2,1	1,64 / 1,65	1,6 / 1,7
		2 / 2	2 / 2	1 / 1,85	- / 1	
			1,67 / 2,1			
			2 / 2			

Formarea și dezvoltarea abilităților de utilizare a bazelor de date scientometrice în vederea stabilirii indicelui Hirsch al autorilor-profesori

În această comparație trebuie să ținem cont de unii factori obiectivi ai anului 2020. Din cei 293 titulari ai USARB din anul 2019 au rămas doar 203 în 2020, dar regăsim în baze de date scientometrice informații despre 199 cercetători, cu mult mai multe decât în anul 2019. Generalizând rezultatele privind impactul citărilor, remarcăm că unele au rămas la același nivel, altele au crescut, ele variind în funcție de domeniul de cercetare și se rezumă la un avantaj complex de bună vizibilitate pentru USARB: rezultatele Web of Science au rămas la același nivel, Scopus au crescut de la 1.67 la 2.1, s-au majorat și în e-Library.ru.

BŞ USARB vine mereu în sprijinul cercetătorilor USARB, prin diseminarea informațiilor actuale cu privire la instrumentele și strategiile de facilitare a publicării și de sporire a vizibilității cercetărilor științifice. A fost identificată cea mai eficientă modalitate de promovare a cercetătorilor bălțeni și creștere a vizibilității, a impactului maxim al rezultatelor științifice. Astfel, după perioada de testare a fost inițiat un alt proiect de înregistrare a cercetătorilor universitari USARB prin Identificatorul ORCID cu posibilități de a urmări publicațiile și gestiona identitatea lor în viața academică prin bibliotecile personale online ale cercetătorilor. A fost efectuat studiul *Profilul ID ORCID: oportunitate de creștere a vizibilității universitarilor bălțeni*.

Grație înregistrării Repoziitoriului Instituțional ORA USARB în Google Scholar și BASE, ultimul, unul dintre cele mai voluminoase „motoare de căutare” pentru conținut academic cu acces deschis a dus la convertirea lucrărilor din repoziitoriul universitar în BASE, astfel sporind vizibilitatea internațională a rezultatelor cercetărilor de la Universitatea bălțeană.

BASE (<https://www.base-search.net/>) oferă utilizatorilor conexiuni posibilitatea de a-și crea propria listă de publicații din această bază de date și de a exporta înregistrările selectate către ORCID (detaliile includ titlul, autorul (autorii), adresa URL, DOI etc)”[5].

Urmează încă o cercetare cu genericul *Cercetătorii USARB în circuitul științific mondial* unde au fost utilizate date din: Webometrics, Instrumentul Bibliometric Național, Web of Science, Scopus, eLibrary, ORCID, BASE, Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Google Scholar și Publish or Perish.

Cercetarea din 2021 *Impactul științific al cercetătorilor USARB în Academia.edu*. <https://www.academia.edu/> a pus în discuție noi posibilități pentru universitarii bălțeni. Tehnologiile digitale actuale permit deschiderea accesului și distribuirea rapidă a informațiilor științifice care influențează și facilitează varietatea de activități academice. Tehnologiile emergente sporesc vizibilitatea și schimbul de idei al cercetătorilor. Academia.edu „este o rețea socială academică gratuită care își propune să conecteze oamenii de știință, să le ofere o platformă de partajare a activității lor de cercetare și să faciliteze urmărirea articolelor relevante pentru domeniile lor de studiu. Punctele forte: Google Scholar indexează profilurile și publicațiile full-text adăugate la Academia.edu.

În anul 2021 a fost organizată Masa rotundă „Accesul Deschis – contează modul în care deschidem cunoașterea”, unde dr. Ig. Cojocaru, directorul Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale, a remarcat rezultatele obținute de BȘ USARB pentru aprecierea cercetătorilor USARB și alăturarea în IBN a conturilor din Google Scholar, Web of Science, Scopus, e-Library, ORCID, Academia.edu.

Sistemul de evaluare al cercetării pe care îl susținem :

- ✚ recompensează calitatea și diferitele efecte ale cercetării;
- ✚ apreciază diversitatea activităților de cercetare și a rezultatelor: publicațiile și preprinturile, datele, metodele, software-ul, codul și brevetele, precum și impactul lor social, activitățile legate de formare, inovare și implicare publică;
- ✚ utilizează criteriile și procesele de evaluare care respectă varietatea disciplinelor de cercetare;
- ✚ recompensează nu numai rezultatele cercetării, ci și desfășurarea adecvată a cercetării și apreciază bunele practici, în special practicile deschise

pentru partajarea rezultatelor cercetării și a metodologiilor ori de câte ori este posibil;

 pune accent și pe valoarea altor contribuții, de exemplu, utilizarea aplicativă a rezultatelor cercetărilor în viața socială și economică.

Scopul cercetării a fost acela de a analiza imaginea situației cercetării și oportunitățile oferite de BŞ pentru vizibilitatea cercetătorilor USARB.

O analiză critică a situației permite identificarea unor soluții de intervenție care ar spori eficacitatea vizibilității cercetării și inovării în universitate.

„Valorificarea și diseminarea promptă a rezultatelor activităților științifice de cercetare, dezvoltarea și inovarea este esențială din punct de vedere al rolului pe care trebuie să îl îndeplinească o bibliotecă universitară din Republica Moldova, de a fi instituții recunoscute în domeniul educației și cercetării. Biblioteca are o responsabilitate comună în ceea ce privește transferul și transparența rezultatelor științifice, atât către societatea științifică, cât și pentru publicul larg”[6].

Rezultatele proiectelor de cercetare sunt utilizate ca materiale didactice pentru învățământul preuniversitar, universitar, acestea iau forma unor publicații care intră în fondurile bibliotecilor (manuale, ghiduri ale profesorilor, monografii, suport de curs, articole). Pe baza rezultatelor se fac recomandări către agenții economici, ministere și alte instituții.

Menționăm, odată în plus, că știința contribuie la consolidarea societății și evitarea problemelor ce apar în relațiile interumane, fiind și un instrument valoros în dezvoltarea economiei.

Referințe bibliografice:

1. POPOV, Lilia. *Contribuția bibliotecii privind utilizarea instrumentelor bibliometrice în procesul de cercetare* [online] [citată 10 martie 2022]. Disponibil: http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/1668/Conf_Bibl_2018_p9-20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. REPANOVICI, Angela. *Promovarea producției științifice prin depozite digitale* [online] [citată 25 martie 2022]. Disponibil: <http://aspectk.unitbv.ro/jspui/handle/123456789/166>
3. NAGHERNEAC, Anna, SCURTU, Elena. *Performanța cercetării științifice a universitarilor bălțeni: studiu scientometric* [online] [citată 09 februarie 2022]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/libruniv/performance-cercet-publish>
4. ȚURCAN, Elena. Cercetătorii domeniului muzical-pedagogic pe itinerarul științific mondial. In: *Valorificarea strategiilor inovatoare de dezvoltare a învățământului artistic contemporan* : Conf. șt.-practică intern., 11-12 dec. 2015. Bălți: Univ. de Stat „Alecu Russo”, 2015, pp. 97-103. ISBN 978-9975-3145-9-6.
5. *Ce este BASE?* [online] [citată 10 martie 2022]. Disponibil: <https://www.base-search.net/about/en/index.php>
6. ȚURCAN, NELLY. *Explorarea metodelor de cercetare în biblioteconomie și știința informării*. Ch., 2021, p. 145. ISBN 978-9975-3505-4-9.